

СРПСКИ НАРОД

Још један злочин!

Никада можда није било потребније и судбоносије за нас Србе да будемо прави Европејци, на висини данашње ситуације, свесни својих дужности према себи и према потомству. Српски народ треба данас да покаже да има своју главу, да уме самостално да процењује своје интересе, своје српске интересе, који су истовремено и европски.

Данас када немачка војна снага и цео немачки народ дају национални отпор болшевицима, који хоће да прегази свето тле заједничке европске отаџбине, наша је прва дужност да схватимо значај овог историског момента и да према њему подесимо своје поступке.

Тренутак је судбоносан и од његовог разумевања зависи опстанак и боља будућност српског народа.

Не сме се нико заносити неком словенском сентименталношћу, јер сваки мора да разуме да се ради о спасу Европе, чију вековну културу хоће да уништи црвена неман са Истока и да на место ње воспостави царство варварства и тираније. То би била стварност сутрашњице, а не би се остварила обећања и лагарије болшевичких властодржаца и њихових агената у нашој земљи.

Треба да је јасно свакоме да у том случају српски народ не би више постојао као нација и да би дело његовог истребљивања, које су започели „партизани“ било приведено крају.

Српски народ, који се сам својом свешћу ослободио црвене куге, због таквог свога држања осуђен је од Москве на смрт и за њега не би било места у поретку који црвена Москва носи.

Кад би се десило којом несрећом да се крвави талас са Истока прошири по Европи, судбина српског народа била би запечаћена. Лондон и Вашингтон препустили су српски народ црвеној аждаји, што се види и из писања њихове штампе, тако да је и назови „Југословенска влада“ морала да уложи протест противу тога, јер се у енглеским и америчким листовима пише како се мале државе морају нагодити са Совјетима. Судбина Балтичких држава, које су Совјети приграбили довољно је сведочанство о ономе што чека и српски народ, ако би био приморан да се нагоди са Москвом.

Лудачки покушаји болшевичке владарине у нашој земљи из 1941

године отворили су очи свакоме и српски народ зна да свима својим снагама треба да се одупре намерама Москве. После свију страдања и искушења које је српски народ доживео за ове две године за рачун Дондона и Москве, њему је данас јасно до очигледности да је био само оруђе за постизавање њихових циљева.

О опстанку и животу српског народа водило се рачуна колико о неком афричком полудивљем племену.

И данас Лондон, Москва и Вашингтон настављају ову злочиначку работу, коју мора да жигосе поштена савест човечанства као једно срамно дело. А српски народ, чијег се живота тиче, подиже крваву оптужбу противу ових хушкача, који су га у два маха довели до руба пропасти и сада хоће поново да га гурну у нову катастрофу, заводећи га да скрене са правог пута свога животног опстанка и својих властитих интереса.

Место да пружи стварну помоћ своје црвеном савезнику, који врши очајничке покушаје да сломи одбрану Европе, јер после тога долази замор и исцрпљење, они блефовима са конференци-

јама и хушкањем окупираних народа хоће да маскирају своју немоћ и неспособност, као и своју савезничку перфидију.

Из Лондона којекакви задригли и нагојени лордови, разноразни белосветски пустолови као Харисон или српске издајце као Пепић, без трунке савести и срца хоће да увале српски народ у нову катастрофу.

У низу таквих бескрупулозних провокација јесте и говор америчког министра морнарице Нокса, који најављује да ће станов-

Пут опстанка и живота српског народа

Ми верујемо да нико код српског народа неће насести хушкачима и провокаторима из Лондона, Москве и Вашингтона и да ће у својој огромној већини остати свестан својих српских интереса и своје европске дужности. Свако пренаглање у процењивању догађаја, свако повођење за лажима и блефовима пропаганде Лондона, Москве и Вашингтона скупо може стати сваког појединца, као што може нанети неогледне штете целом народу и у-

ништво окупираних земаља бити наоружано да би могло да се бори противу окупатора. Ова изјава не само да је један злочин са гледишта међународног ратног права, већ је и срамота за савест културног човечанства. Зар тај министар морнарице, чије бродовље свакодневно нестаје са морских површина, не зна да свака оружана пустоловина неког окупираниг народа повлачи за собом по међународном ратном праву најстрожије санкције, које могу да доведу у питање и сам опстанак једног народа?

пропасти његову будућност. Без узрујавања, хладнокрвно и мудро треба чекати развој догађаја, који неће бити онакав како га желе преставити хушкачи и провокатори преко радија и њихови експоненти и агенти у земљи, као и други лакомисленици и малоумници.

Епохалну одбрану Европе од болшевичке опасности, коју са беспримерним хероизмом и пожртвовањем води данас немачка војска са разним перипетијама

променљиве ратне среће треба схватити како треба, треба развој борбе реално процењивати.

Тешко нама, тешко појединцу који нестрпљиво премагли и своје поступке и своја дела заснива на моменталним обртима у ратним операцијама или у извођењу стратегијских планова.

Напротив, у овој судбоносној борби за спас европске културе и националног живота европских народа ми морамо са своје стране да учествујемо, чувајући апсолутан ред и мир у нашој земљи, својом вољом и својом снагом спречавајући сваки покушај да се они наруше. Исто тако својим радом и својом радном снагом морамо доприносити појачању европског потенцијала у овој ослободилачкој војни европског континента противу паклених намера енглеских и америчких плутократа удружених са црвеним бандитима.

Пут опстанка и живота српског народа јасно је одређен и повучен, а они који покушају да заведу српски народ са тога пута за рачун Лондона, Москве и Вашингтона, његови су највећи непријатељи и морају се онемогућити свима сретствима.

»С—Н«

Зар те није срам Х. Харисоне?

Хјуберте Д. Харисоне, ти нам се јављаш једанпут недељно преко лондонског радија. Ословљаваш нас са „драги пријатељни“. То је оправдано утолико што смо ти ми били збиља пријатељи.

Кад си дошао међу нас, године 1924, ниси био нико и ништа. Био си незапослен и син незапосленог радника. И зет ти је био незапослен. Довео те је у земљу један наш сународник, Ујичанин, твој бивши школски друг из Бирмингхема, као и већи на нас већи срцем него мозгом. Био си глдан, го и бос, Хјуберте Д. Харисоне. Не сећаш се можда. Али присети се мало. Можда ћеш се сетити да не би имао где да ручаш и да вечераш да ти ми нисмо дали.

Нашли смо ти једно место, Хјуберте Д. Харисоне, па смо ти нашли и друго боље место.

Довели смо те у везу са надменим претставницима твоје домовине, Хјуберте Д. Харисоне и преко њих направили те новинарем. Да си остао где си био, не би постао новинарем па да си живео и сто година! Постао си дописником „Манчестер Гвардијан“а, нешто што не би ни сањао да си остао код своје куће и примао помоћ за незапослене. То ти је место отео један од наших додуше, али теби по начелима и појмовима сличан. Преко нас си постао дописник „Асошјетид Прес“а. И то су хтели да ти покваре странци, твоји једномишљеници. Ми нисмо дали.

Најзад си, Хјуберте Д. Харисоне, преко нас и помоћу нас, постао дописник „Рајтера“. Да си остао код своје куће, да није било нас и да није било великих интервјуа које смо ти ми прибавили, ти се тамо на дому не би упознао ни са послугом „Рајтера“. Сад си био „неко“ и претстављао „нешто“. Све преко нас и помоћу нас. Почео си добро да живиш и да станујеш. Био си примљен у најбоље друштво. Био си управо мажен.

Оженио си се, Хјуберте Д. Харисоне. Деца су ти овде рођена. Почео си, што кажу, да водиш кућу. Тамо на дому, све

од помоћи за незапослене, то не би могао. Ко ти је у кућу долазио, већим делом „комсаломци“ и проповедници свакојаким разорних покрета, о томе ми тада у својој великодушности нисмо правили питање. И даље си био приман у најбоља друштва. Ништа се без тебе није дало замислити. Та, за Бога, дописник „Рајтера“...

Колико си пута, Хјуберте Д. Харисоне, јавно говорио да само код нас још можеш да живиш, да у Енглеској за тебе више нема живота, да си се сродио с нама, да живиш само за нас, и тако даље.

А сад кад је наступила несрећа у коју су нас увукли твоји сународници и једномишљеници, шта радиш, Хјуберте Д. Харисоне? Како се одужујеш. Примео си на себе најружнију улогу. Примео си се да кажеш и оно што други мисле, али не смеју отворено да кажу. Сваке недеље позиваш „драге пријатеље“ код нас отворено и изрично на саботажу и друга дела за која знаш да повлаче за собом тешке казне и пропаст оних који су те некад прихватили голог и босог, који су ти дали хлеба, који су од тебе направили човека и дали ти да нешто стекнеш. Брига тебе много за то што ће можда, толики свет да страда, међу њима и многи од оних који су те хлебом нахранили а којима се сад одужујеш каменом.

Брига тебе што ћеш завити у црно толике куће, међу њима и многе у којима си толико пута био гост. Брига тебе много сад за нашу земљу и наш народ за који си некад говорио да је као и твој. Брига тебе сад све то кад сад имаш част да примаш фунте непосредно од својих сународника.

Зар те није срам Хјуберте Д. Харисоне!

Битка за хлеб српског народа, за његов опстанак и за његову бољу будућност

Драга браћо српски земљорадници.

Одмиче време. На прагу је пролеће 1943. Природа се буди и наде се буде. Претурили смо преко главе прошлу тешку, неродну годину. Да ме нисте послушали и да нисте засејали сваку стопу српске земље, сигурно је да би многе ваше миле и драге покосио најљући непријатељ — глад.

Ви се сви сећате како су вас наши дин-душмани са лондонског „кратког вала“ и остали саветовали да не сејете, јер нећете жети. Да сте се, по несрећи, повели за тим злотворним гласовима, многа би српска капа пушта остала. Како би тек тада лондонци и комунисти задовољно трљали руке и сеирили саопштавајући један другом: „Срба је све мање и мање“. Али ви сте им то задовољство ускратили. Победила је ваша бистра сељачка памет и ми смо остали живи као плашило за све немирне савести.

Годишњица привредног плана

Сада пред вама стоји пролетња обрада и сетва. Од њеног успеха зависи како ћемо преживети идућу зиму 1943/44 године. За то вам баш данас и говорим, на дан годишњице моје наредбе: „О планској пољопривредној производњи у Србији“. Желим да будем у сталном додиру са вама, да вас обавестим, да вас упозорим, како вас неби многобројни наши непријатељи преварили.

Ви знате колико је било неверних Тома, који су сумњали у успех те моје прошлогодишње наредбе, који су је злонамерно критиковали и одвраћали и мене и вас од ње. Али ја нисам одустао од ње, а ви сте је разумели и прихватили. То нас је исхранило прошле тешке, неродне године и спасло многе и многе српске животе.

Браћо земљорадници,

Долази ова нова радна година. За земљорадника је она златна, за српски народ можда и судбоносна. У сваком случају, како је будемо збринули, таква ће нам и бити. Зато сам ја опет међу вама и наређујем вам, да ме у потпуности послушате и да, као и прошле године, у потпуности прихватите све ове моје заповести:

Пет заповести

Прво безусловно је потребно да и овога пролећа обратите и засејете сваку стопу ове свете Србине земље, мајке хранитељке, и то у пуном смислу ове речи. Неизвесна је будућност, а српски народ мора да је дочека жив, снажан и способан за нова дела.

Друго, верујем да ће ово пролеће бити боље од прошлогодишњег. И зато чим пролеће гране, сви до последњег изађите на своје њиве, засучите рукаве, орите и сејте. Ни један је-

Говор Претседника Српске владе, генерала М. Ђ. Недића, на радиу

Видите, опет се Бог смиловао на Србе. Зима је блага. Пролеће изгледа да ће бити рано. По извештајима које сам примио, ви сте узорали 70% оранице за пролетњу сетву и поред свих тешкоћа, са смањеном људском и сточном снагом. Али остало је још доста да се уради.

Гледао сам ваше добре и вредне жене, па и нејаку децу, како ору. Посматрајући их ја сам се и радовао и жалостио. Пуно је било туге моје срце, али и пуно радости што сам видео ону стару, несломљиву снагу Србину, способну за живот и велика дела. Јер је доиста велико то ваше дело, браћо и сестре, и у њему лежи спас и будућност наша.

дани педаљ наше земље, па ниледина, не сме остати непооран и незасејан. Бог, који увек чува Србију, надокнадиће вам сада и ваш лањски труд.

Треће, још сада припремите све што вам је потребно за пролетњу сетву. Нека су ваше справе и алати уређени и спремни. Нарочито припремите семе за сетву. Тражите од нашег реонског економиа да испита клијавост семена, особито кукуруза. Немојте, као прошле године, због промрзлог семена, да два и три пута сејете и дангубите.

Четврто, семе од сунцокрета, шећерне репе и соје добићете. Наредио сам потребно министру пољопривреде. Семе од кромпира спремите сами и то што више. Семе баштенскога биља прикупите, јер нам оно може врло

корисно за исхрану послужити. Један део увешћемо из Немачке и Мађарске. Ово семе разделиће вам се благовремено.

Пето, становништво градова и варошица мора такође да да свој допринос исхрани народној. Не сме ни једно парче земљишта по градовима и њиховој околини да остане необрађено незасејано. Потребно је садити што више поврћа, јер нам то налаже и искуство из прошле године.

Српски земљорадник добио је битку за хлеб (Снимак „Српски народ“)

Радујем се што могу сада да истакнем да су грађани из варошица и градова постигли прошле године врло добре резултате. У овоме погледу су Београђани предначили. Зато користим ову прилику да им исказем своје признање и захвалност.

„Будите велики Срби!...“

Захтевам од сваког брата Србина, ако има и најмање парче земљишта, да га у потпуности обради и засеје. То му налаже и национална дужност ради исхране и спаса српског народа. Овде се може посведочити своје право родољубље. У овоме правцу мора бити српско и домаћинско такмичење.

Браћо земљорадници,

Ове године нарочито морамо постићи што веће успехе ради општег добра нашег народа. Покажите се и нека види, ко очигледно има, колики сте ви велики Срби и како сте свесни и садашњег тренутка и наше ситуације.

Не заборавите да се сада бије опет битка не само за хлеб српског народа, не само за његов опстанак, већ и за његову бољу будућност. Знајте да исход ове битке, коју водимо својим преданим трудом и мудрошћу, није ништа мање значајан од оних које сте некада ви или ваши о-

цеви били славно на бојним пољима.

Да би у овој садашњој бици победили, у земљи мора да се очува апсолутан мир, ред, пожртвовани рад и братска слога. Ако ово будете у потпуности испунили, ви ћете видети у најскоријој будућности велике користи по наш народ.

Ви сте ме прошле године послушали и поред све јаке непријатељске против пропаганде сполне и унутрашње, и нисте се покајали. Спасли смо српски народ од глади и поред неродне године. Слушајте ме и сада. Извршуйте моја наређења у потпуности, јер је то само ради највећег добра Срба и мајке Србије.

Браћо земљорадници,

Ви знате да се прави јунаци тек на муци познају. Ви знате да се велика дела само трудом и преданим радом постижу. На вама сада опет лежи судбина српског народа. На вама је да

опет посведочите и своје српско родољубље и своју племенитост. Не заборавите ни за тренутак да ваше руке хране ону нашу децу и браћу у заробљеништву; од вашег рада зависи опстанак хиљада сирочића без оца и мајке; ви сте храниоци и заштитници унесрећених избеглица из свих крајева српске земље; у вас су упрте очи ратних инвалида који су за бољу будућност српског народа жртвовали не само свој рад, већ и своје тело.

Зар је потребно да српског земљорадника потсећам на родољубље и племенитост? Зар треба да вас опомињем да будете људи, хришћани и Срби?

Коуке су бачене

Вест швајцарског листа ТАТ, који је један од најбоље обавештених и најозбиљнијих, а по којој је дошло до затегнутости између Англосаксонаца и Совјета по питању Балкана, претставља последњу карикатуру у ланцу доказа о британском издајству према Европи. Планови генералштаба Велике Британије и Сједињених Америчких Држава о нападу на европску тврђаву предвиђали су, између осталог, као једну од важнијих алтернатива инвазију преко Балканског полуострва. Обавештена о томе, Москва је званичним протестом изразила своје негодовање против ових планова. У протестним нотама, које су у Лондону и Вашингтону дејствовале као бомба, стављено је англосаксонским владама да знања да Совјетска Унија сматра цели Балкан својим подручјем, на коме не жели присуство савезничких војски. Недолазак Стаљиновог у Кабланку се објашњава тиме, што у то доба протест Совјетске Уније још није био решен.

Пред Велику Британију поставила се алтернатива да коначно изазове прекид са Москвом и — што је још важније — са црвеном армијом, или да пред протестом попусти и, отступајући од својих сопствених интереса, изврши и издајство према народима Балканског полуострва.

Лондон је изабрао другу алтернативу. У својој безграничној себичности Даунинг Стрит је, после конференције у Кабланку, известио Москву да одустаје од планова, који се тичу Балканског полуострва и да целокупну Источну и Југоисточну Европу препушта Совјетима.

Сада постаје јасно писање бриџанских и америчких листова, о чему пишемо на првој страни.

После швајцарског открића цела игра, којом жели Лондон да располаже нашим главама, разумљива је за свакога. Међу савезницима је око Балкана пукла тиква. У страху да не изгуби потпору црвене армије, Лондон је попустио. Судбина, коју је наменио Балкану, је заиста најстрашније издајство које је народ, који жели да се претстави као бранилац слободе и самоопредељења народа, могао да изврши према Европи.

Добро је што је благовремено дошло до овога открића. Сада бар знамо на чему смо и чему имамо да се надамо у случају да судбински фронт Европе на Истоку попусти. Из овога за нас ниче света дужност према нашем народу и нашој деци, према нашој будућности и према нашој историји, да се свим силама, без обзира на политичка размислажења која још могу међу нама да постоје, јасно и недвослено определимо за Европину и за нашу слободу и нашу националну егзистенцију.

Пред перспективом да наша села и наше њиве под кнудом буду претворене у безличне колхозе, наши сељаци у колхозско робље, да наша деца буду као оне стотине хиљаде младих Пољака депортирана у Сибир, а наш народ претворен у збир бројева у служби сулудог болшевизма, за нас постоји само један задатак уложити све снаге, допринети све што можемо за победу Европе. Други излаз за нас је данас коначно затворен.

„С. Н.“

Планска Пољопривреда у 1943 години у Србији

„Ако сваки земљорадник и сви други пољопривредници обраде и засеју своје њиве српски народ неће гладовати, а мајка Србија ће опет дочекати боље дане и лепшу будућност”

Говор Министра пољопривреде и исхране инж. Радослава Веселиновића на Београдском радиу

Напорима наших земљорадника по селима и свих осталих, пољопривредника по градовима, варошима и варошицама на српској земљи произведено је све што се могло произвести. То је значајан факат који ће послужити као један светао пример у аналима српске пољопривредне производње.

Постављени задатци планом о планској производњи су постигнути, т.ј. свака стопа обрадиве површине, која се у опште могла обрадити је поорана и засејана, и то са прописаним културама.

Стога ми можемо бити поносни јер је наш план постављени му задатак извршио. И сви други фактори који су радили на спровођењу планске производње дали су од себе све што су могли, знали и умели а то је огромно много.

Морамо овде истаћи да су величина земљорадника т.ј. преко $\frac{2}{3}$ извршили јесење и зимско орање за пролетњу сетву.

Ово није досад никад код нас у овој мери учињено. Ово значи један велики успех наших настојања у интензификацији пољопривредне производње у Србији. Ово је један знак више да наш земљорадник правично схвата савете, који му се дају од пољопривредних теренских органа.

Поред овога многи наши земљорадници су слушајући савете теренских органа као и наређења Претседника Српске владе и Министра пољопривреде посветили много више пажње његовању стајског ђубрива него до сада. Многи су већ изградиле примитивна али добра ђубришта. И ово је знак за напредак у нашој пољопривреди.

Са своје стране у колико је то било могуће Министарство пољопривреде је предузело све могуће кораке да се набави и увезе семе поврха и од истога ћемо добити извесне количине из Мађарске и Немачке. Ово ће семе бити такође стављено на расположење нашој пољопривреди.

Планом о планској производњи предвиђено је и извесно мало разоравање ливада и пашњака оних који нису нарочито подесни и корисни као ливаде и пашњаци. Земљорадници су и у овом погледу извршили прилично добро свој задатак.

Даље, план је предвидео уређење воћњака. Сада се у целој земљи врше радови на чишћењу воћњака, сасецању сувих и изломљених грана, затим на кречењу и прскању воћњака.

Планом је предвиђено више послова око унапређења сточар-

ства. Пре кратког времена добио сам у сагласности са г. Претседником Српске владе решење о распрострањању врста, раса и сојева стоке у Србији. У овом

При извођењу плана о планској пољопривредној производњи у Србији морам овом приликом да истакнем нашим земљорадницима неколико савета па и наређења:

1) Интерес српског народа захтева од сваког поседника земље да је у садашњим приликама сваки Србин дужан да свако парче земље обради и засеје.

2) Сваки земљорадник а и други пољопривредник дужан је засејати оне културе које му се одреде од општина или других власти.

3) Сваки земљорадник и пољопривредник је дужан не само да пооре своју земљу и да је засеје већ и да посеејани усев добро обради.

4) Сваки земљорадник и други пољопривредник мора апсолутно и без икаквих поговора посејати одређене културе у прописаним површинама. Ово нарочито важи за кромпир, сунцокрет, шећерну репу, соју и дуван. У колико се је прошле године и прогледао овде-онде кроз прсте, нека сваки зна да се ове године неће моћи ни у ком случају дозволити да неки земљорадник ово не изврши. Велике и строге казне биће примењиване према сваком без разлике.

5) Ове године ће бити прегледане све њиве свих поседника малих и великих. Тамо где се утврди, да неки

правцу биће и даље учињено све што је у нашој моћи да припомогнемо колико год можемо, да наше народно сточарство очувамо и припомогнемо нашим сдгајивачима да се исто сачува. У ту сврху издао сам наредбу да се сва способна приплодна стока испише, жигоше и увезде у регистар, како би се заштитила од клања.

Савети земљорадницима

поседник био он земљорадник или неки други пољопривредник није своју њиву добро обрадио биће узет на одговорност и упућен на рад тамо где ће морати да ради што му други наређује.

Као селачки син, као агроном и као искрени пријатељ и заштитник српског земљорадника, ја знам за све тешкоће његове. Али овом приликом хоћу да говорим му истину, да га упозорим на његове дужности, које су у интересу целог српског народа а првенствено српског земљорадника. А та истина је следећа:

Боље је да наш српски земљорадник радећи своју земљу спасе себе, своју породицу и српски народ, него да не слушајући савете Претседника Српске владе, владе народног спаса и моје шкоди себи, својој породици и целом нашем народу.

Нека наш земљорадник има на уму да му ја као његов брат и Министар пољопривреде желим само добро и ништа више и нека изврши своју дужност. Чинећи то он ће помоћи не само себи и својој породици већ и нашем народу и мајци Србији. Ако сваки земљорадник и сви други пољопривредници обраде и засеју своје њиве српски народ неће гладовати а мајка Србија ће опет дочекати боље дане и лепшу будућност.

Ево то Вам је порука моја, браћо земљорадници као вашег брата и пријатеља а ви радите како вас ваша српска савест учи.

Нови план пољопривредне производње

Питање исхране становништва Србије и даље се поставља на свима линијама. Због тога Претседник Владе г. Милан Недић признајући значај и корисност прве наредбе и плана планске производње који су показали одличне резултате, прописује и доноси у октобру 1942 год. нови план планске пољопривредне производње за 1942 и 1943 економску годину.

Док је у првом плану била предвиђена сетва и обрада само за пролеће 1942 године у овом другом плану предвиђена је сетва и обрада и за јесен 1942 и за пролеће 1943 године. Ово значи да је предвиђена сетва и обрада целокупне обрадиве површине српске земље за једну целу економску годину. Ово значи један корак више у пољопривредној производњи, али у исто време ово значи један сталан план за унапређење пољопривреде не само у ширину већ и у дубину то јест, један корак више ка интензификацији наше пољопривреде. Све мере које су предузете или које се предузимају у погледу подизања наше пољопривреде изводе се на терену не само теориски већ и практично. Све што држава и њени органи могу у садашњим приликама да учине то се плански и систематски предузима.

Планом о планској производњи у 1942/43 економској години не само да је предвиђено да се има свака стопа обрадиве земље обрадити, већ је исто тако одређено са чиме се има засејати. У прошлој години ако се нешто и оскудевало у семену озимих усева, ове године неће

се тако много оскудевати у семену пролећних усева.

Ове зиме Министарство пољопривреде је наредило да се одрже седмодневни тецајеви за земљораднике у целој земљи.

Оваквих тецајева је пријављено и одржавају се у око 1200 општина. На овим тецајевима дају се упутства земљорадницима из свих грана пољопривреде а нарочито о планској пољопривредној производњи.

Даље Министарство пољопривреде је једним плакатом благовремено обавестило све наш земљораднике о збирању и чувању семена за пролећну сетву, а затим упозорило земљораднике о потреби зимског припремања земље за сетву.

ПОЉОПРИВРЕДА ЈУГОИСТОКА У ЕВРОПСКОМ ВЕЛИКОМ ПРОСТОРУ

У оквиру приредаба Коларчевог народног универзитета, познати немачки привредни стручњак и писац Ханс Дирген Серафим одржао је недавно веома занимљиво, поучно, актуелно и врло успело предавање о наведеном проблему.

Одмах на почетку предавања предавач је указао на који начин, каквим средствима и путевима пољопривреда европског југоистока може да буде уклопана у великоевропски привредни простор. Да се одговори на ово питање, предавач је истакао да је данас формирање континенталног европског привредног простора стварност и да као таква она претставља новину у односу према досадашњој либералистичкој привредној анархији. Ту привредну стварност одредили су догађаји политичко-војне природе последњих година, као и економски фактори настали с тим у вези.

Позната је чињеница да је старо привредно атомизирање, парцелисање Европе било искори-

шћавано од стране великих сила у политичке сврхе. Супротно овом старом развоју, јавља се нов процес привредне сарадње и привредне координације међу европским народима.

Још пре великих политичких промена које је нанео овај рат, Немачка је успоставила планску сарадњу са државама југоисточне Европе са циљем да се уклони привредна зависност тих држава од светског тржишта. Државе европског југоистока, са своје стране, одмах су увиделе свој велики витални интерес који су имале у пласирању својих производа на новим основама засноване размене добара с новим Немачким Рајхом. На тој основи почела је и да се развија нова привредна солидарност, једна нова привредна међународна сарадња и заједница у истинском значењу те речи. Њезин циљ је, поред осталог, не само да пласира вишкове својих производа већ да на тај начин допринесе свој удео унапређењу властитог националног привред-

ног живота и развоја појединих народа, да га интензивира и мобилише.

Да би се ова координација разних националних привредних структура, једина у стању да спроведе рентабилну привредну сарадњу посредством измене произвођачких добара — при чему ни један од партнера не може да трпи штету — спровела, потребно је спровођење великопросторне европске планске производње.

Саме привредне потребе и сама структура појединих земаља европског југоистока намеће систематско и рационално организовање планске привреде. Ово тим пре, што производња европског југоистока употпуњује извесне празнине у немачкој аграрној производњи, а немачка потражња за извесним артиклима није последица само потреба које намеће рат, већ је природно испољена и стога она може и мора да има трајан карактер. Предавач даље на основу ста-

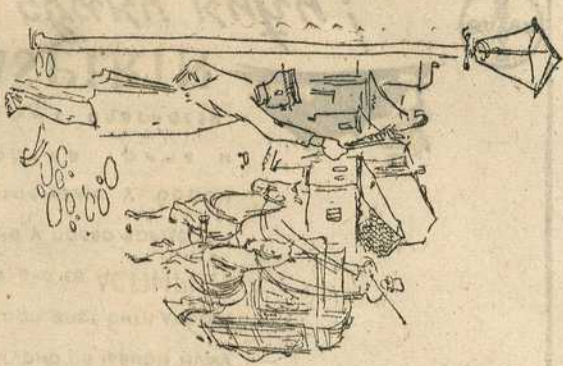
тистичких података документовано је показао потребу привредне сарадње југоисточних земаља с Немачким Рајхом која се императивно налаже на овом пољу. Тако једна петина од немачких потреба на животним намирницама долази из иностранства, а према податцима из 1937 год. пољопривредне сировине (дрво, уљарице итд. на половину).

На исто тако документован начин предавач је даље образложио да би употпуњење привредне размене било кудикамо плодносније ако би се у свим земаљама југоисточне Европе, водећи обзира о њиховим привредним приликама, приступило интензивирању и делимичном преоријентисању привредне структуре. Ово нарочито важи за досадашњи пољопривредни развој земаља европског југоистока који је до сада био једностран и екстензиван (од житарица на пр. $\frac{3}{4}$ биле су кукуруз и пшеница).

ИШЧЕЗЛИ ДАНИ И КУТОВИ

Ми који бисмо београдска деца памћеним овој сјајној...

Р ЕСКИ звук стрене привлачи нам поглед претпуна зелена дамајска кова која јуре пут једна...

ни 1900 године честитали један другом „ново столеће“.

У оно време пругом данашње „јединице“ још је ишао трамвај са коњском запремом. Електрични ни погон био је само на топичдерској, кадемгданској и палилулској прузи. Трамвај са коњском запремом могли сте зауставити и ван станица, најбоље знаком кишобрана или сунцобрана које су у оно време носили и старији мушкарци. Ишао је до „Славије“, као што иде и сад због регулационих радова.

Како је постојао километар самоубица

Боже, колико нас свакојакних успомена везује за ту ишчезлу творевину старог предузимача Ђица...

Неквасица, који је ниско грађевињски успех за успехом, док му најзад Фабрика дувана није дошла главе. Личитирао човек одвећ ниско, преварио се у прерачуњу и бацио се под воз, баш на оном месту пре данашње фабрике хартије Вапе, које ће доцније, због многих који су се тамо повели за Неквасициним примером, назвати „километар самоубица“.

У памети ми је нарочито једна студентска думерајка код „Славије“. У нашем друштву био је и симпатични потпоручник Р. В. Био је већ мало припићу. Што је дуже одицала ноћ, све би чееше неко из друштва предагао: „Ма, хајдмо кући, ђуди! А он би на то само извадио сат који је давно био стао и рекао: „Па није доцкан — пет до једнаест“.

Било је већ давно грануло сунце, пролазила су деца за школу, а он је још и даље доказивао да је пет до једнаест.

Али то је већ било у доба „електрифициране“ и продужене „јединице“, у доба Боске калдрме, а ми данас говоримо о ономе ранијем добу, о добу кад нас је на Теразијама, на углу данашње Папине улице, одушевљавао „Велики царски фотографистикум“, због којегта смо задонкавали на поподневне часове или уопште „бежали ол школе“.

Тамо смо на пример гледали са шест година заочнења — свечани побред цара Александра III (1894), али и актуелније ствари, на пример сцене из Бурског рата.

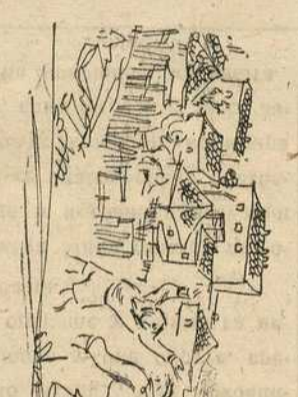
У знању Бурског рата

Бугарска пропаганда је у оно време слабо марширала за Балкан Све је било за Буре, све што би се појавило написано, наслика...

јено и скривано. При овим последњим двома речима мислимо на „Бурске шешире“, због којих земља зграда гледала је у некојка новопонављена ручага или уградња била је за нас робинзон...

се добро сећам: бего-зелено-оранџа тековина Београда у „Бри крајем мрко, која се добијала ребе у бозациницама а чееше у колонијалним радњама.

Бурске химне, која се помиње у једном одличном роману из тјданег Београда, изашлом пре три године, не сећам се.

Али се сећам друћих шлагера онога времена. На пример, од дана кад је Београд заненађен прокламацијом о вериди Краља Александра са Господом Драгом Машини, кад год смо му се допаго негово ново сомопроизвели поред тада омиљене кафефе „Мајдан“, на углу чика-Љубине и Книгине Љубине у...

Иначе смо пак уживали у минималистичким забавама. „Четири-пет, Биће и десет, Ђуби мене, цуро, зајави...“

Стари „Хајдук-Велџак“

Боља музика чула се код „Хајдука-Велџака“. Та кафана седог Карла Пероца, историјског све...

дока о догађају на Чукур-чесми, тад се није још налазила онде где је памтите ви нешто млађи (т.ј. на месту бивше апотеке „Делини“), већ тамо где се сад појавило написано, наслика...

Врућина подигла била је за-ска тековина Београда у „Бри Крајем мрко, која се добијала ребе у бозациницама а чееше у колонијалним радњама.

Кад „Хајдук-Велџак“ су приказиване и прве претече данашњег филма. (Преварени багто-се завршава у четири сата, три враћали често у осам и пола де-минута; Одлучени путници, тра-јање четири минута, итд.) Ту су изгледа (од Главе до пете убр-госовани и страни мађионича-љани багом, са „ловом“ у ма-троеским блузема) „несагашани“ добијали дужне батине. Али то је била последица са којом смо унапред рачунали. Шта то зна-чи у поређењу са доживљајем...

Те доживљаје тражили смо све наново, како су нам тако-рећи још бридјели образи од синоћних шамара. Било их је још значајнијих: Чуване „пле-менске“ битке по многобројним београдским пољанама, које су делиме поједине крајеве још не-потпуно изграђене престонице.

Иначе сам упознат са „ратном историјом“ простране Батал-и-мије, краја где се сад диже Скупштинска палата, пошто смо ми Дорћоци били подчаје од ње.

Али зато смо се често спушта-ли Добричанином умином, која се тад завршавала омакх после пресека са умином Страхинића бана. Уз наипивање и дошап-тавање гледали смо у кафану „Две буле“ на крају Видинске улице, желећи један другом да покажемо да смо обавештени о тајанственим стварима које се у тај кафани и непосредној ње-поптуно изграђени, крај-дуж ду-ној околнини одигравају. Нешто ниже простирала се велика по-љана, целим простором где се данас налазе црква св. Александра Невског и „Кванташка пица-ва“. На крају те пољане нала-зила се Батлованска улица, у-крајна преприка о томе ко је побегла а ко победио.

После, у школи и при суре-тима у другим крајевима града, владала је „беса“ и била је бес-крајна преприка о томе ко је побегла а ко победио.

Али још омиљеније збориште и разбојиште нашега краја била је пољана којом се тад заврша-вала улица Страхинића бана, на у једној афери која је пу-

нила криминалну и хумори-стичну хронику Београда, пре-крштена је у Радничку улицу. Данас је то потпуно изграђена и асфалтирана улица Кнежевице Огте. Онда пак, казиваши у ве-ћем броју на ту пољану, нисмо обрађали много пажње на даде-ку Батлованску улицу, већ су наши погледи искључиво ратника са пољана били управљени ви-ше удасто, где се налазила бел-на, подулиганска насеобина од дваестајак колониба такозвана „Ци-та-мана“. Ево већ прве каме-нице.

„Пазни! Цига-малши наналају! Звижди!“ На звиклуке притицала су из Добочачине и Позоришне у-лице „позачања“. А и онима та-мо су стизала. Летале су „каме-нице“, комади цигаља и цреча, па и комаде гвожђа. Било је случајева кад смо се, на ужас

И поред тога што смо изи-гравали „стармаге“, за љубав смо у оно доба знали само из петнарачких романа у свескама по „марши“ команд Султан или тајне цариградског двора. И поред тога, радо смо имитира-ли знатно старије другове, тру-дећи се да присуствујемо изда-ску ученица из тада још шесто-разредне Више женске школе у улици Крајеве Нетајеве, која је била добила име Крајеве Драге, али коју су Београђани још сви знали „Институтом“, а њене ученице зване су од мило-ште „институтке“ — беле „дугке“.

Са дивљењем и завишћу гледа-ли смо седмошколне и матуран-те који су добијали отпозраве и осмехе.

То чекање пред Институтом било је стварно и од школских и од политичких власти строго забрањено, па смо стога сваког дана били искушавани у прилич-ном броју.

Понеко од најдржачких „стар-малик“ покатакд би и нешто до-бацио и добијао је за то — већ према ступњу домаћег вве-питања уверљиве — своје „Срам те било, мануће један“, или: „Марш, стоко једна мана!“

почев од пресека са Капетан Минином улицом. Од онуд Ка-петан Минине улице, налазила се с једне стране само (тада приземна) кућа уваженог двор-ског проте Михаила Поповића а с друге стране две или три ку-ће, међу којима кућа професора и сенатора Миљушовића. Не-колко корака иза куће прото-јереја г. Поповића настајала је дубока улица у којој је било неколико бедних кућица. Та у-лица делила нас је од наших тамошњих пшменских против-ника „Зеречана“, који су поку-шавали да узнемирују наше ве-ликке турнире „мете“ и кликера на пољани, или да нам праве конкуренцију у дову на кру-шке, јабуке и кајсице у вел-ком воћњаку тете-Б., која нас је зато неуморно јурица, своје-ручно витлајући огромну мотку.

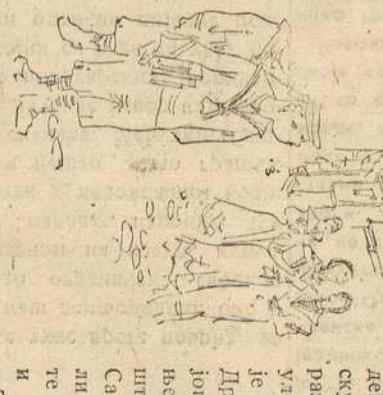
И поред тога што смо изи-гравали „стармаге“, за љубав смо у оно доба знали само из петнарачких романа у свескама по „марши“ команд Султан или тајне цариградског двора. И поред тога, радо смо имитира-ли знатно старије другове, тру-дећи се да присуствујемо изда-ску ученица из тада још шесто-разредне Више женске школе у улици Крајеве Нетајеве, која је била добила име Крајеве Драге, али коју су Београђани још сви знали „Институтом“, а њене ученице зване су од мило-ште „институтке“ — беле „дугке“.

Са дивљењем и завишћу гледа-ли смо седмошколне и матуран-те који су добијали отпозраве и осмехе.

То чекање пред Институтом било је стварно и од школских и од политичких власти строго забрањено, па смо стога сваког дана били искушавани у прилич-ном броју.

Понеко од најдржачких „стар-малик“ покатакд би и нешто до-бацио и добијао је за то — већ према ступњу домаћег вве-питања уверљиве — своје „Срам те било, мануће један“, или: „Марш, стоко једна мана!“

Београђанин М.

(Цртежи: К. Н.)

ПЕСНИК ТАЈАНСТВЕНОСТИ

Јасике

— Момчило Настасијевић —
Светомир Настасијевић (1926)

Allegro vivace

Глас: *mf* *Ща шу — ме ја. сн. ке*

Клавир: *mf* *бе — ле Пре. чис. те Гор. ске де — ве*

Јасике

Мила шуме јасике беле,
Прелисте сорске деве,
Сребрне кад им сиреле
Сунце са зрачка кишће,
И зраком кишину шеве.

Хладне кад капље и шипке
Миз шела ил и сипју
Зеленим тропанком мајле,
Кад млецо коло вију.

Зашто у главе чајле,
И косе смешале блане,
Што грштју јасике наје

Од зиме се не језне
И ситрас ил срца не сивене,
Јер на илацини одрасле су саме.

Но шле иза сва ведре шаме
Ћукоре белу кишину на зрачку

РУКОПИС ПЕСМЕ М. НАСТАСИЈЕВИЋА «ЈАСИКЕ» И (ГОРЕ) МУЗИКА ОД С. НАСТАСИЈЕВИЋА ЗА ИСТУ ПЕСМУ

ФРУЛА

Фруло, што дах мој радосни
жално у дољи разлеже?

Да л' што пастири помрли
тобом призиваху драгу?

Ил' жал се стани у мени:
с неба ме стрела ранила,
тамна ме земља печила,
те песма ми је сузицом
и капљом крви кићена?

Ил' дах мој кад протече,
жал те за одбеглом тајном?

Од свих уметности музика има највише те моћи да, васкрснувши у нама давно преживели и дубоко урезани тренутак, заталаса у нама читав један низ часова оплемењених меланхолијом прошлости. Зато смо тужни и добри кад слушамо Бетовена.

Од свих ведрина Моцартова је најдубља: Она је непрекидно усхићен осмех детета које се налази пред тајном.

Свако друштвено зло је биљка коју можемо истребити једино искорењивањем. Свако поткресивање као на лозама, изазива све веће и веће бујање.

ТРАГ

Чудно ли ме слободи ово
чудније ли веза.

Букнем у теби, врео се уливам,
језа је ово, ох, језа.

И траг путањама твој
па ме пали.

А чудно застрепи срце,
а студим.

Љубећи шта ли то убијам,
шта ли будим?

Јер и перо ће ветри разнети
а нема разрешења.

Тану без потонућа,
без дна у малажењу,
без дна се изгубе створења.

И трагом куда сагорели
све болнија су обнамења.

Врео се уливам,
а чудно застрепи срце,
а студим.

Љубећи шта ли то убијам,
шта ли будим?

МОЛИТВА

1
Да утопим се у плаветнило
твоје,

Господе, жедан ја,
И радост моја теби, дародавче,
руменилом да окади простор.

2
И молим ти се,
урвина твојих кроз понор
бистра ме проведи,
у мени да се небеса твоја
огледну.

3
И ветри твоји
да крше ме земљи, прегибљу,
снежи на мени презиме,
И уз стамени-стабло
вита уз мене лоза
да препузи свој век.

И тице крилати створи,
хитро да ми са грана
даљини твојој полећу.

4
Блажен у теби занемим.
И од нема мене
стена да прозбори гори,
гора цвећу.
И радост наша теби, дародавче,
руменилом да окади просторе.

Нижом музиком зовем ону код које је мелодија само боја
више или мање сложеног ритма; она има дејство вина: најпре
изазива живахне покрете, затим вртоглавицу, и најзад замор и
гђење. Зато су игра и вино њени нераздвајни пратиоци.

ЕПИТАФ

Пламен,
сиркити где лек.
Мач,
отсецати гаке где ков.
Бошњану стамени дебло,
вековати где век.
Злодуху за,
допроти бедни роб.
Робују жотка,
жвтији класе.
Печали себи
гроб, и спас.

«ЕПИТАФ», УВОДНА ПЕСМА ЗА ЗБИРКУ «МАГНОВЕЊА» ОД
МОМЧИЛА НАСТАСИЈЕВИЋА

По песничковој замисли нацртао Љубинко Чучаковић, као углед
за издање целе збирке на овај начин.

Мина и-це Дивне Радић

Поводом двоструког тумачења Мине фон Арнхелм од Лесинга, коју су на београдској позорници креирале г-ђа Нада Ризнић и г-ца Дивна Радић потребно је размислити у опште смисао и циљ игре у алтернацији. Управа је више него раније завела ту праксу, али није јасно у ком смеру: да ли да привуче публику стављајући на афишу имена љубимаца публике или у чисто уметничкој намери да већем броју глумаца пружи могућност да дођу до изражаја, да једну улогу осветли, обогати разним тумачењима.

Тако и у овом случају можемо се питати да ли се додељивањем улоге Мине г-ци Радић ишло за првим или за другим циљем. Ако претпоставимо да нису по среди комерцијални разлози, онда морамо закључити да се хтело дати могућност да се на рампи београдске позорнице појави после Мине г-ђе Ризнић Мина г-це Радић, сличне и различите у схватању и уметничком доживљавању једне и друге глумице сходно њиховом таленту, њиховој осећајности и њиховој интелигенцији.

Зато би било неоправдано и

Лесингове Мине, младе и лепе, веселе и паметне девојке, која је своју велику интелигенцију и свој разум ставила у службу свога великог срца, препуног љубави за храбрим и витешким Телхјамом. Из целог тумачења г-це Радић избија њен богодани уметнички дар и њено психолошко удубљивање у јунакињу немачке драме. Са великом љубављу и најприснијим улажењем у личност она је вајала младост двадесетогодишње грофице, која носи у себи свежину и лепоту брда у Тирингену, плаветнило његовог неба и бистрину његових потока.

Својом топлим лирском игром она је остваривала ову дивну песму два бића, које љубав и част неодољиво привлаче и одбијају. Са пуно духа она је водила психолошку битку — гордост противу гордости — на самом терену душевних збивања мајора фон Телхјама. Из ње је зрачила велика љубав Мине и њено обожавање вољеног човека, за кога се она борила свима средствима срца и разума.

У великом дијалозном дијалогу, које су јој давале њена младост, њена уметност и њено

се научи и папагај. — Како је даљко глумац, који само разуме мисао од онога, који у исто време и осећа ту мисао!... Цела душа мора да узима учешћа у ономе што се говори.“ Чар младости, богатство девојачке душе, лепоту једне безграничне љубави, дубоко преживљене у игри г-це Дивне Радић публика је осетила и зато је топлим аплаузом поздрављала њену Мину.

И г-ца Олга Спиридоновић тежила је да пружи једну Франциску која не би била копија Франциске са премијере, како је креирала г-ђа Марица Поповић. Можда је била више субрета, него дружбеница младе грофице али изненађује сигурност њене игре, чак бисмо рекли рутину глумачка, а да се схвати као мана код једне тако младе глумице.

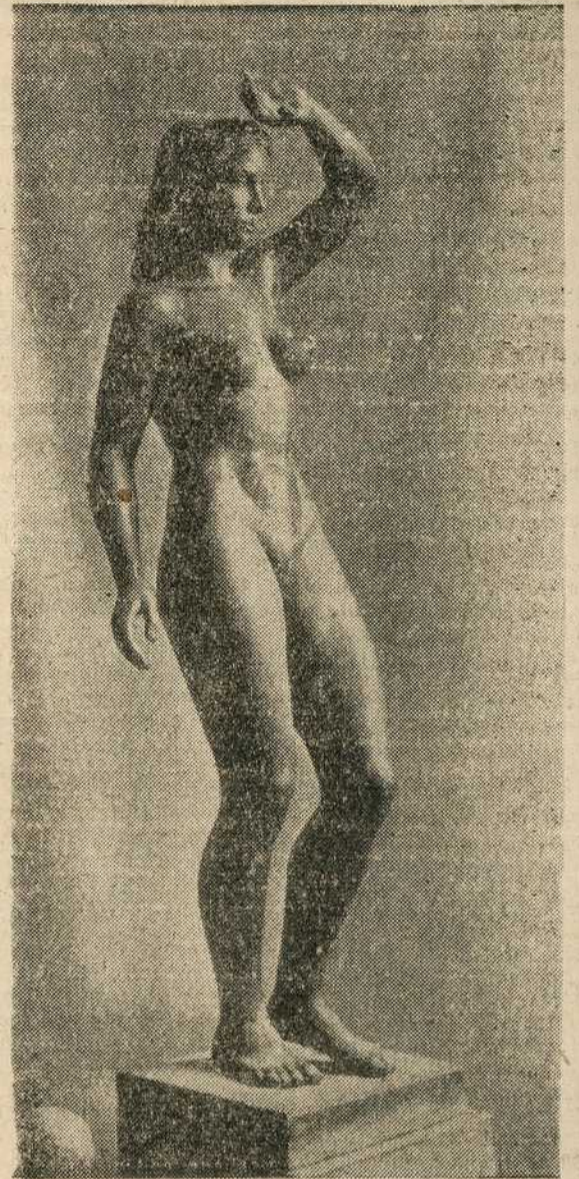
М. М. Милошевић

—»—

ВАЛДМИЛЕРОВА ИЗЛОЖБА У БЕЧУ

Поводом 150. рођендана славног сликара Фердинанда Валдмилера, град Беч је приредио изложбу Валдмилерових дела која су за ту прилику позајмљена из разних државних, градских и других музеја, као и од приватних лица.

Изложба заузима пуних шест дворана.

ЈУТРО, КАО ИЗРАЗ ЖИВОТНОГ ОСЕЋАЈА, РАД НЕМАЧКОГ ВАЈАРА АДОЛФА АБЕЛА
(Foto: Europäische Korrespondenzen)

Г-ца Дивна Радић у улози Мине фон Барнхелм

Г-ца Олга Спиридоновић као франциска

недопуштено да Мина г-це Радић буде копија игре, како су је креирале г-ђа Ризнић и режисија. Уколико један уметник у опште, један глумац имају праве стваралачке снаге и оригиналности, у толико они беже од шаблона, тражећи да остваре нове лепоте. Подржавање, епигонство јесте највећи непријатељ уметничког стварања и знак слабе уметничке индивидуалности или декаденце једне епохе.

Бити свој, тежити за остварењем новог јесте највећа снага уметничког стварања, резон лог и оправдање сваког уметника. Слажемо се потпуно са оном нашом глумицом у њеном високом схватању смисла уметничког стварања кад каже: „Нећу никог да копирам, па ни Сару Бернар, кад бих могла! Хоћу само кроз себе да дам улогу...“

Очигледно је да је г-ца Дивна Радић хтела средствима своје уметности да оживи пред београдском публиком диван лик

разумевање г-ца Дивна Радић задовољила је публику, која је поздрављала њену Мину после успешне креације на премијери са г-ђом Ризнић. У колико је било колебања, оно је произишло вероватно из тежње г-це Радић да самосталним тумачењем улоге, које се можда није увек поклапало са већ утврђеним постављањем, које не треба, међутим, сматрати као непогрешив закон, који не допушта слободу у тумачењу.

Поводом овог случаја сећам се једне констатације баш самога Лесинга, који има репутацију, коју не заслужује, и који каже у својој чувеној *Хамбуршкој драматургији*: „Правом копирању у случају потребе може да

Велико балетско поподне

Сутра по подне 14 овог месеца одржаће се у великој сали Коларчеве задужбине приредба на којој ће се искупити наши најбољи балетски мајстори и играчи. На овој приредби узимају учешћа шеф београдског балета г-ђа Нина Кирсанова, прима-балерина г-ђа Наташа Бошковић, први играч г. Милош Ристић, одлични балетски дуо г-ђа Даница Живановић-Денић и г-ца Љилена Колесникова. Затим г-ца Јелена Корбе, позната балетска уметница Вера Костић, па онда одлични играчи: Радмила Стефановић, Обрадовић Пуља-Црњански, Радивоје Крстић и Славко Ержан.

За ову приредбу влада велико интересовање и карте су већ распродате.

Лесинг је још пре седамдесет година био популаран у Београду

Поводом премијере Лесингове *Мине од Барнхелма* у београдском Српском народном позоришту, згодно је потсетити се да је Лесинг у нас и раније био популаран, и да је прва његова ствар играна у Београду била *Натан мудри* (превод Јована Хаџића-Светића), чија је премијера била још 28 фебруара 1873 године. Та је ствар имала несумњива успеха, јер се одмах идуће године, 17 априла 1874, даје први пут и друга његова драма *Емилија Галоти*.

Извођење Лесинга на београдској сцени није прошло неопажено код наших позоришних људи тога времена. Занимљива полемика зачела се том приликом између два угледна позоришна човека тога времена, Матије Бана и Јована Ђорђевића, поводом описне вредности дела *Натан мудри*. Та је полемика чак детаљно забележена и у позитивним списима наше културне историје.

Тако Ђорђе Малећић у својој *Грађи за историју Српског народног позоришта у Београду*, објављеној 1884 године, у издању Чупићеве задужбине, изнео је тај сукоб из кога ћемо навести неке редове.

Јован Ђорђевић је у подужем чланку, објављеном у *Јединству* похвалио ово класично дело, а у *Видовдану* рекао, између осталог, и ово: *Натан мудри је најзначајније позоришно дело женијалног немачког писца Лесинга*. На то је Матија Бан, на јед-

ном другом месту, просто одрекао Лесингу „женијалност“ драмској струци, иако му признаје знаменит таленат и велике заслуге на критичком пољу. На ово размиславање у мишљању ова два наша позната позоришна човека њиховог времена, дао је своју реч и сам Ђорђе Малећић, па вели на крају дужег чланка о овој полемици и после дуже и детаљне анализе поменутог комада: „Лесинг је велики човек, али, нека ми опрости — г. М. Бан је имао право, што је о њему као драматском песнику овакав суд изрекао“.

Ипак, на другом месту у истом чланку Ђорђе Малећић о Лесингу даје врло леп суд: „Лесинг (1729—1781) је на литерарном небу једна од најсјајнијих звезда, која је човештву благодетљиво светлела. Какве су његове заслуге на критичком пољу, овде ми није место да разлажем — доста је то, да је он Немцима отворио очи за лепоте у Шекспировим умотворинама, које су и данас недостижан идеал, а тако исто и за погрешно тумачење Аристотела и његових правила у лепој вештини и да је целој немачкој литератури дао нов правац“.

Дакле, већ пре седамдесет година Лесинг је игран на нашој позорници, његово име било познато код нас, о њему се писало и дискутовало, говорило сигурно још више, и по старом обичају у позоришном свету, једни били за — други противу њега!

